

กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษา
และชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล*

A STRATEGY OF MULTICULTURAL AREA-BASED APPROACH USING
SCHOOL AND COMMUNITY-BASED MANAGEMENT FOR LEARNING
RESOURCES DEVELOPMENT IN BAN KHLONG KHUT SCHOOL UNDER
THE SATUN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เทียนชัย พิสิฐธาดา

Tianchai Pisittada

โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

Ban khlong khut School, The Satun Primary Educational Service Area Office, Thailand

E-mail: t.pisittada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ขั้นตอน 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 10 คน ประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 22 คน ขั้นตอน 2 พัฒนากลยุทธ์และตรวจสอบกลยุทธ์โดยประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ขั้นตอน 3 ศึกษาผลการใช้กลยุทธ์ ได้แก่ ผลการพัฒนาและผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ขั้นตอน 4 ประเมินกลยุทธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 50 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบตรวจสอบ การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ แบบสรุปข้อมูล และแบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนควรสร้างการมีส่วนร่วมระดมทุนทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายเหมาะสม 2) กลยุทธ์ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง และ 38 กิจกรรม/โครงการ 3) ผลการใช้กลยุทธ์ โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ 3.1) การตัดผมชายและเสริมสวย 3.2) แก๊สชีวภาพ 3.3) โรงเรือนปลูกเมล่อนปลอดสารพิษ 3.4) การเพาะเห็ด 3.5) การเลี้ยงไส้เดือน 3.6) สหกรณ์ร้านค้า 3.7) ธนาคารโรงเรียน 3.8) ห้องสมุด

* Received 18 October 2022; Revised 26 October 2022; Accepted 29 October 2022

3.9) ห้องปฏิบัติการ 3.10) ธนาคารขยะ 3.11) การทำน้ำหมักชีวภาพ 3.12) การนวดแผนไทย 3.13) ตลาดนัดพอเพียง และ 3.14) สวนสวยด้วยมือเรา สำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ มีความรู้ ทักษะ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4) กลยุทธ์มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรม, สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน, การพัฒนาแหล่งเรียนรู้, โรงเรียนบ้านคลองขุด

Abstract

The objective of this research article was to develop a strategy of multicultural area- based approach using school and community- based management for learning resources development in Ban Khlong Khut school by mixed method. Step 1, basic information study that data was collected via interviewing 10 school administrators, conducting of a focus group discussion involving 22 participants. Step 2, strategy development by drafting and doing connoisseurship by 7 scholar experts. Step 3, implement the strategy for study results of learning resources development and results of using learning resources. Step 4, strategy evaluation by 50 school administrator, teachers and school committee by questionnaires, all of whom were purposively selected. The research tools were a form containing issues for semi-interview, focus group discussion, questionnaires, connoisseurship, summary form. Research data were mean, standard deviation, analyzed with content analysis in order to synthesize to derive at conclusions. The findings showed that 1) the school should encourage participation, funding, resources from all stakeholders to develop various learning resources. 2) The strategy of multicultural area-based approach using school and community- based management for learning resources development in Ban Khlong Khut school was composed of 5 core strategies, 9 second strategies, and 38 activities/projects. 3) The school have 14 learning resources that consist of 3.1) men's haircut and beauty salon 3.2) biogas 3.3) non-toxic melon greenhouse 3.4) mushroom cultivation 3.5) earthworm farming 3.6) shop cooperative 3.7) school bank 3.8) library 3.9) laboratories 3.10) waste banks 3.11) bio-fermented water production 3.12) Thai massages 3.13) sufficiency market and 3.14) garden that there were brought for teaching and doing activities

for students to practice and skills and be able to apply in daily life. 4) The Strategies' suitable and benefits were at the highest level.

Keywords: Strategy, Multicultural Area-Based Approach, School and Community-Based, Learning Resources Management, Ban Khlong Khut School.

บทนำ

แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเน้นการปฏิรูป 4 แนวทาง โดยด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สำหรับการศึกษาและการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ และด้านพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มีมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา การมีส่วนร่วมของเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยมีนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประเด็นการปฏิรูปการศึกษารอบสองให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และรักชุมชน ประเทศชาติ ดังนั้น การเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้เข้าสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน (ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563) แหล่งเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องจากแหล่งเรียนรู้สามารถตอบสนองการเรียนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งกิจกรรม ฝึกงาน และฝึกอาชีพของผู้เรียน เสริมสร้างทักษะการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งเป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ, 2545); (ดารี บุญชู, 2548); (กิ่งแก้ว อารีรักษ์ และคณะ, 2548)

จากข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของการจัดการแหล่งเรียนรู้ในประเทศไทยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า แม้ทุกหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายและแผนต่าง ๆ แต่การจัดการแหล่งเรียนรู้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากหน่วยงานไม่มีการนำแผนหรือนโยบายลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การปฏิบัติงานไม่ประสานเชื่อมโยง การบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ขาดการสร้างและขยายเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นหรือจูงใจให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ ดังนั้น แนวทางการ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงควรมีคณะบุคคลเข้ามาดูแล จะเป็นบุคคลในชุมชน ปรชาชน ผู้รู้ พระภิกษุสงฆ์ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาความรู้ ร่วมกันจัดเนื้อหา รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การกำหนด กระบวนการบริหาร สร้างระบบเครือข่าย การจัดทำกรอบแนวคิด การเชื่อมโยงกับการเรียน การสอน การส่งเสริมให้เป็นแหล่งรายได้ การประชาสัมพันธ์ผลงานให้แพร่หลาย (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2551); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554)

แนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based Education: ABE) เป็นแนวคิดการจัดการ การศึกษาที่เปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่างๆ เป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมีการกระจายอำนาจให้ จังหวัด เป็นผู้จัดการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบของ “สภาการศึกษา” ที่มีองค์ประกอบ ของคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน มีอิสระและอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจ ร่วมออกแบบการพัฒนาการศึกษา สนับสนุนตลอดจนตรวจสอบการใช้ทรัพยากรการศึกษาและ ร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องกระจายอำนาจให้โรงเรียน เป็นนิติบุคคลโดยแท้จริง ให้มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงในมิติทางวิชาการ ได้แก่ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามศักยภาพ และบริบทของพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ตอบสนองต่อโจทย์ปัญหาและความต้องการตาม บริบทของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ โอกาส คุณภาพ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการ ศึกษา (มนต์นภัส มโนการณ, 2561) และมีหลักคิดและหลักปฏิบัติที่สำคัญ โดยปัจจัยสู่ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ได้แก่ 1) การมีโจทย์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนบน ฐานข้อมูลความรู้และการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วน 2) การมีกลไกในการทำงานร่วมกัน ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในระดับพื้นที่ 3) การเห็นภาพรวมร่วมกัน 4) การมุ่งผลลัพธ์ที่เป็น รูปธรรม 5) การให้ความสำคัญและการพัฒนาครูและผู้เรียน 6) การให้ความยืดหยุ่นกับภาคีที่ เข้ามาร่วมงาน และ 7) การทำให้เป็นเรื่องสาธารณะของสังคมในพื้นที่ผ่านสื่อท้องถิ่น (จุฬารณ มาเสถียรวงศ์ และคณะ, 2560)

โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จัดการศึกษา ระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการประเมินผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นโรงเรียนจึงได้ทบทวนและปรับปรุง โครงการพัฒนาผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ตรง ให้กับผู้เรียนทุกระดับชั้นเพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้น คุณภาพผู้เรียนรอบด้าน กิจกรรมตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ให้ครอบคลุมทั้ง 4 หมวด กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะและการเรียนรู้ กิจกรรม สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม กิจกรรมสร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีวิต และทักษะชีวิต และโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ จริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ซึ่ง

ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยมอบหมายให้ครูผู้สอนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้เข้าสู่ห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ แปลงเกษตร สวนหย่อม โรงอาหาร เรือนเพาะชำ น้ำตก ห้องสมุด ธนาคารโรงเรียน ภาพวาดผนังห้องน้ำ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ และนำนักเรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนทั้งแหล่งเรียนรู้พหุวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เมืองสตูล แหล่งทัศนศึกษาในท้องถิ่นจังหวัดสตูล และจังหวัดพัทลุง (โรงเรียนบ้านคลองขุด, 2562)

การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้เข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงนั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกคน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย โครงสร้างและระบบการบริหาร สนับสนุนการจัดสร้าง จัดทำ และพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน จัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ จัดสรรงบประมาณ ดำเนินการให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนมาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินโครงการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชนระหว่างปี 2554 - 2559 ของพิณสุตา สิริรังศรี พบว่า การมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมใน 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมด้านกายภาพตามศักยภาพและความพร้อม เช่น การร่วมระดมทรัพยากร การร่วมสนับสนุนทรัพยากร (พิณสุตา สิริรังศรี, 2559) ข้อดีของการบริหารจัดการโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ทำให้เกิดการร่วมกิจกรรม ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา และเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและชุมชนร่วมกัน ชุมชนมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันทั้งโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และร่วมชื่นชมความสำเร็จร่วมกันที่การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง (พิณสุตา สิริรังศรี, 2559)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมแก้ปัญหา และร่วมชื่นชมความสำเร็จทุกภาคส่วนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น การจัดทำกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผน แนวทาง ซึ่งรวมถึงวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้องค์การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด และ

สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ (นันทรัตน์ เจริญกุล, 2564) โดยแผนกลยุทธ์มีความสำคัญและมีประโยชน์ กล่าวคือ ทำให้การดำเนินงานขององค์การมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และทิศทางที่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมีส่วนร่วมในการริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาองค์การให้มีความก้าวหน้ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการพัฒนากลยุทธ์

วัตถุประสงค์ ของ การวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล
1. เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน	1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ เอกสารที่ เกี่ยวข้อง	แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	บันทึกข้อมูลเพื่อ สังเคราะห์รวม ข้อมูลตาม ประเด็นที่ ต้องการ	วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis)
	2. การประชุม ผู้เกี่ยวข้อง	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 53 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการ 1 คน ครู 36 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 3 คน	บันทึกการประชุม ผู้บริหารและ คณะครู	วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis)
	3. สัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ	ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 10 คน	แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง	วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis)
	4. วิเคราะห์ SWOT และกำหนดกล ยุทธ์โดยประชุม สนทนากลุ่ม	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 22 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการ 1 คน ครู 8 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน	แบบสรุปผลการ วิเคราะห์ SWOT	วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis)
2. เพื่อพัฒนา กลยุทธ์	1. ยกร่างกลยุทธ์ฯ	นำประเด็นที่ศึกษาใน ชั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มายกร่างกลยุทธ์	1. ร่างกลยุทธ์ฯ 2. ร่างคู่มือการใช้ กลยุทธ์ฯ	-
	2. ตรวจสอบความถูก ต้องและความ เป็นไปได้ของกล ยุทธ์ฯ โดยการ สัมมนาอิง ผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน	1. แบบ ตรวจสอบ ความถูกต้อง และความ เป็นไปได้ของ กลยุทธ์ฯ	1. ค่าเฉลี่ย 2. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
	3. ตรวจสอบความ เหมาะสมของ คู่มือ การใช้กล ยุทธ์ฯ		2. แบบ ตรวจสอบ ความ เหมาะสมของ คู่มือการใช้กล ยุทธ์ฯ	

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล/กลุ่มผู้ให้ ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล
3. เพื่อศึกษาผล การใช้กลยุทธ์	นำกลยุทธ์ไป ปฏิบัติในปี การศึกษา 2563- 2564 โดยศึกษา 1. ผลการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน 2. ผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	รายงานสรุปผลการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน รายงานสรุปผลการใช้แหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลอง ขุด	รายงานสรุปผล การพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน รายงานสรุปผล การใช้แหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis) วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล (Content analysis)
4. เพื่อประเมิน กลยุทธ์	ประเมินความ คิดเห็นต่อ กลยุทธ์ ฯ ใน 2 ประเด็น 1. ด้านความ เหมาะสม 2. ด้านความเป็น ประโยชน์	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 50 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการ 1 คน ครู 36 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 13 คน	แบบประเมิน	1. ค่าเฉลี่ย 2. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 3. วิเคราะห์ เนื้อหาและสรุป ข้อมูล (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปรากฏผลวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 31 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการปรับปรุงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มี 3 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการสร้างเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมและร่วมวางแผนพัฒนา มี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการพัฒนา กิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการดำเนินการพัฒนา มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการสร้างประสิทธิภาพในการติดตามและประเมินผล มี 5 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 6 ด้านขยายผล การรับรู้และร่วมรับผลประโยชน์ มี 3 ตัวบ่งชี้

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยประชุมผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 53 คน สรุปความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วม ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรจัดระบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ และควรพัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ 3) ด้านครู ควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และควรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ควรพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และคุณค่าควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาการรอบด้าน เพิ่มทักษะการทำงาน ทักษะอาชีพ

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คือ โรงเรียนควรมีนโยบายแผนการดำเนินงานและโครงการในการจัดแหล่งเรียนรู้ ควรสร้างความเข้าใจและสื่อสารให้เข้าใจตรงกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนระหว่างสถานศึกษาผู้ปกครอง และชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จากผู้เกี่ยวข้อง ระดมทุนและทรัพยากรจากทุกภาคส่วนมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายเหมาะสมในการฝึกปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เน้นทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และรายงานภาพความสำเร็จของสถานศึกษาต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันแสดงให้เห็นถึงความสุขจิต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.4 ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนบ้านคลองขุดโดยใช้การประชุมประเด็นสนทนากลุ่ม ทำให้ได้จุดแข็ง 10 ข้อ จุดอ่อน 10 ข้อ โอกาส 5 ข้อ และ อุปสรรค 6 ข้อ สามารถกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานได้ 8 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตนักเรียน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 3 สร้างความตระหนักและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 4 ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน กลยุทธ์ที่ 6 ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเข้าใจและสื่อสารกับบุคลากรและชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกลยุทธ์ 8 ปรับปรุงการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง และ 38 กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง ได้แก่ กลยุทธ์รองที่ 1 ปรับปรุงการวางแผน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กลยุทธ์รองที่ 2 ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มี 7 กิจกรรม/โครงการ กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ กลยุทธ์รองที่ 1 สร้างความเข้าใจและสื่อสารกับบุคลากรและชุมชน มี 5 กิจกรรม/โครงการ กลยุทธ์รองที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มี 6 กิจกรรม/โครงการ และกลยุทธ์รองที่ 3 ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 1 กิจกรรม/โครงการ กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง ได้แก่ กลยุทธ์รองที่ 1 ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน มี 5 กิจกรรม/โครงการ และกลยุทธ์รองที่ 2 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 5 กิจกรรม/โครงการ กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพการติดตามและประเมินผล มี 1 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการติดตามและประเมินผล มี 6 กิจกรรม/โครงการ และกลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการรับรู้และร่วมรับผลประโยชน์ มี 1 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์ขยายผลการรับรู้และร่วมรับผลประโยชน์ มี 5 กิจกรรม/โครงการ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ากลยุทธ์มีความถูกต้องและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้กลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนบ้านคลองขุดมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้การตัดผมชายและเสริมสวย 2) แหล่งเรียนรู้แก้สชีวภาพ 3) แหล่งเรียนรู้โรงเรือนปลูกเมล่อนปลอดสารพิษ 4) แหล่งเรียนรู้การเพาะเห็ด 5) แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงไส้เดือน 6) แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ร้านค้า 7) แหล่งเรียนรู้ธนาคารโรงเรียน 8) แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด 9) แหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ 10) แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะ 11) แหล่งเรียนรู้การทำน้ำหมักชีวภาพ 12) แหล่งเรียนรู้การนวดแผนไทย 13) แหล่งเรียนรู้ตลาดนัดพอเพียง และ 14) แหล่งเรียนรู้สวนสวยด้วยมือเรา โดยสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน การสนับสนุนวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนจนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีและเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก

3.2 ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้จริง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

แหล่งเรียนรู้	ผลการใช้
1. แหล่งเรียนรู้การตัดผมชายและเสริมสวย	ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการตัดผมชายและเสริมสวย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. แหล่งเรียนรู้แก้สชีวภาพ	นักเรียนได้วิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไขปัญห และฝึกปฏิบัติการทำแก้สชีวภาพ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. แหล่งเรียนรู้เมล็ดพันธุ์ปลอดสารพิษ	นักเรียนมีความรู้และทักษะการปลูกเมล็ดพันธุ์ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
4. แหล่งเรียนรู้การเพาะเห็ด	นักเรียนมีความรู้และทักษะการเพาะเห็ด สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
5. แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงไส้เดือน	นักเรียนมีความรู้และทักษะการเลี้ยงไส้เดือน สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
6. แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ร้านค้า	นักเรียนทุกระดับชั้นมีทักษะการออมทรัพย์ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีความรู้และทักษะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานสหกรณ์ร้านค้า
7. แหล่งเรียนรู้ธนาคารโรงเรียน	นักเรียนทุกระดับชั้นมีทักษะการออมผ่านระบบธนาคารโรงเรียน รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด
8. แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด	นักเรียนมีทักษะการใช้ห้องสมุดและมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น
9. แหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ	ทำให้นักเรียนมีห้องปฏิบัติการ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ สื่อเทคโนโลยีที่พร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจริง
10. แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะ	ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับขยะและประเภทของขยะ รู้จักแยกแยะขยะ และนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต
11. แหล่งเรียนรู้การทำน้ำหมักชีวภาพ	ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการทำน้ำหมักชีวภาพ สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
12. แหล่งเรียนรู้ทอผ้าไทย	ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทอผ้าไทย สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
13. แหล่งเรียนรู้ตลาดนัดพอเพียง	ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการขายสินค้าจากการปฏิบัติจริง สร้างความสนุกในการเรียนรู้พร้อมทั้งมีทักษะในการไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคต
14. แหล่งเรียนรู้สวนสวยด้วยมือเรา	ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการทำสวน การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจริงในการดูแลและจัดสวน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติจริงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ดังรายละเอียด คือ

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้องค์ประกอบของการบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 31 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยนำไปใช้กำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นไปแนวคิดของ ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ ที่กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและชุมชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำงาน ค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่ต้องใช้ รวมทั้งการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน การเข้าร่วมบริหาร การติดตามและประเมินผลเพื่อแก้ปัญหาและให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543)

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยการประชุมสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้องสรุปความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรจัดหาและและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ด้านครู ควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพและใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และด้านคุณภาพผู้เรียน ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ควรพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้

ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และคุณค่า ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาการรอบด้าน เพิ่มทักษะการทำงาน ทักษะอาชีพ ทั้งนี้การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์ความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการบริหารงานของโรงเรียน (กนกกานต์ เทวาทิทธิ, 2561)

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน คือ โรงเรียนควรมีนโยบายแผนการดำเนินงานและโครงการในการจัดแหล่งเรียนรู้ ควรสร้างความเข้าใจและสื่อสารให้เข้าใจตรงกันระหว่างสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้จากผู้เกี่ยวข้อง ระดมทุนและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายเหมาะสมในการฝึกปฏิบัติจริง ทั้งนี้ผลการสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนบ้านคลองขุดนำแนวทางการพัฒนาดังกล่าวไปปรับใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ญัฐหทัย ชันนอก ที่ศึกษาพบว่าวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนต้นแบบระดับประเทศ คือ การวิเคราะห์บริบท และการกำหนดยุทธศาสตร์ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนวิธีการ และระยะเวลา ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น การบริหารจัดการที่ดี การนำองค์การและเทคโนโลยี การแปลผลแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติการบริหารการเปลี่ยนแปลง การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การควบคุม การวัดประเมิน ตรวจสอบ เพื่อดูความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน (ญัฐหทัย ชันนอก, 2559)

1.4 ผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโรงเรียนบ้านคลองขุด ได้แก่ มีจุดแข็ง 10 ข้อ จุดอ่อน 10 ข้อ โอกาส 5 ข้อ และ อุปสรรค 6 ข้อ สามารถกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานได้ 8 กลยุทธ์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประยงค์ เนาวบุตร ที่ได้ระบุว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์การ เป็นการตรวจสอบสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์การ โดยประเมินผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ และสภาพแวดล้อมภายในองค์การ เพื่อทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์การ และนำไปกำหนดปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554); (ประยงค์ เนาวบุตร, 2562)

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง และ 38 กิจกรรม/โครงการ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ากลยุทธ์มีความถูกต้องและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้กลยุทธ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มี 2 กลยุทธ์รอง ได้แก่ กลยุทธ์รอง ที่ 1 ปรับปรุงการวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และกลยุทธ์รองที่ 2 ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้ข้อมูลพื้นฐานเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับใช้นำมาใช้ตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ที่กล่าวว่า ข้อมูลพื้นฐานช่วยชี้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญและติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมากขึ้นเพียงไร (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2559)

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) สร้างความเข้าใจและสื่อสารกับบุคลากรและชุมชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ 3) ระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น จำเป็นต้องจัดกิจกรรมระดมงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา มีแผนการดำเนินงานและกิจกรรมที่ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่กล่าวว่า การพัฒนากลไกความร่วมมือของภาคีร่วมพัฒนา ได้แก่ การสำรวจและแสวงหาทุนทางสังคม การสร้างการรับรู้และตระหนักถึงปัญหา การกำหนดผู้รับผิดชอบหลัก การพัฒนาระบบประสานงาน และการขยายภาคร่วมพัฒนา จนนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด เพื่อบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์รอง ได้แก่ 1) ปรับปรุงกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน และ 2) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการนักเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สนับสนุนให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้รับผิดชอบ และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจัดพื้นที่แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม จัดเตรียมความพร้อมและความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน และ ทักษะอาชีพด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และทักษะการปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้นั้น ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือเป็นทางเลือก

หนึ่งในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐหทัย ชันนอก ที่ได้ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่า แสนภูวิทยาประสาท) สู่ความเป็นเลิศ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนของผู้เรียน (ณัฐหทัย ชันนอก, 2559)

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพการติดตามและประเมินผล มี 1 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้การให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลทำให้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานและเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัย หริมเทศ สุภาพ ผู้รุ่งเรือง และประหยัด ภูมิโคกรักษ์ ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 คือ การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ได้แก่ พัฒนาความรู้ความสามารถและเจตคติต่อการติดตามและประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้กับบุคลากร และปรับปรุงการติดตามและประเมินผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบ และการนำผลการติดตามและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง (วินัย หริมเทศ และคณะ, 2563)

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการรับรู้และร่วมรับผลประโยชน์ มี 1 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์ขยายผลการรับรู้และร่วมรับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะการขยายผลและร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตลอดจนการถอดบทเรียนและเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ เป็นการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน เป็นไปตามแนวคิดของ Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. ที่กล่าวว่า เมื่อเกิดผลผลิตผลลัพธ์ หรือความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกัน ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจและชื่นชมในผลสำเร็จนั้น ๆ ร่วมกัน ตลอดจนการถอดบทเรียนและเผยแพร่ผลการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้เกิดการใช้แหล่งการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1980); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

3. ผลการใช้กลยุทธ์ พบว่า 1) ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนบ้านคลองขุดมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 14 แหล่งเรียนรู้ โดยโรงเรียนบ้านคลองขุดได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน การสนับสนุนวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนจนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีและเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้เพราะการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

บ้านคลองขุด มุ่งประเด็นการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงบประมาณและทรัพยากร ด้านพื้นที่ อาคาร และสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านบริหารจัดการ และผู้บริหาร ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การ สนับสนุนในด้านงบประมาณ ทรัพยากร แรงงาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ตาม ประเด็นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ส่งผลให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว สอดคล้องกับมาตรฐานด้านความเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่การสร้าง แหล่งเรียนรู้มีการทำงานแบบร่วมมือกับชุมชน ทุกภาคส่วนของสังคมในการสร้างแหล่งการ เรียนรู้ และมีการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการทุก กลุ่มเป้าหมายใช้บริการแหล่งเรียนรู้ได้ และมาตรฐานด้านการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ทั้งความ พร้อมด้านงบประมาณ ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมด้านพื้นที่ อาคาร และสถานที่ ความพร้อมด้านบุคลากร และระบบบริหาร การกำกับ ติดตาม และประเมินการ ปฏิบัติงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และ 2) ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากแหล่งเรียนรู้จริง ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้และทักษะ อาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และนำไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้การใช้แหล่ง เรียนรู้สหกรณ์ร้านค้า ทำให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีความรู้และทักษะเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติงานสหกรณ์ร้านค้า แหล่งเรียนรู้ธนาคารโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีทักษะการออม ผ่านระบบธนาคารโรงเรียน รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ทำให้นักเรียนมี ทักษะการใช้ห้องสมุดและมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น แหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ทำให้นักเรียน มีห้องปฏิบัติการ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ สื่อเทคโนโลยีที่พร้อมสำหรับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจริง แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะ ทำให้นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับขยะและประเภทของขยะ รู้จักแยกขยะ และแหล่งเรียนรู้ตลาดนัดพอเพียง ทำใ้ นักเรียนมีความรู้และทักษะการขายสินค้าจากการปฏิบัติจริง สร้างความสนุกในการเรียนรู้ และ นำไปใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติจากสถานการณ์จริง มีการทำงานเป็นทีม ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีสื่อการเรียนรู้และให้คำแนะนำในการฝึกปฏิบัติ จริงในทุก ๆ ขั้นตอน ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานด้านการจัดการแหล่งการเรียนรู้ คือ มีการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีการจัดทำสื่อ/เอกสารสำหรับการเรียนรู้ และ มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2562)

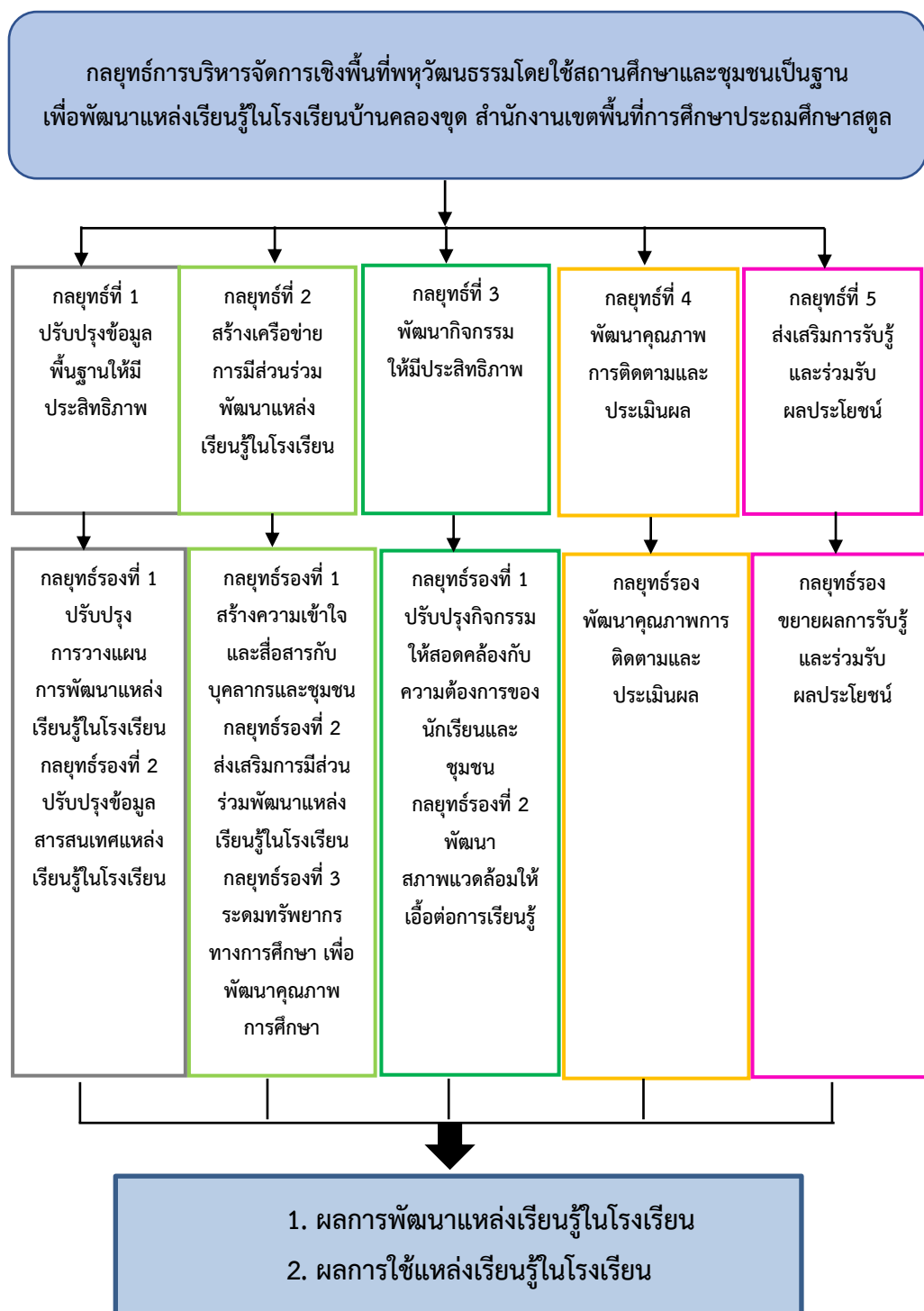
4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษา และชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด พบว่า มีความเหมาะสมอยู่

และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านคลองขุด ศึกษาความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลในเชิงปฏิบัติการสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้กำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด มีความถูกต้องและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เมื่อนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติจริง ทำให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน และทำให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตจากการใช้แหล่งเรียนรู้ จนทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง สมชัย วงษ์นายะ และ ทวนทอง เขาวงกตพิงศ์ ที่ได้พัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด (ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง และคณะ, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสทูล ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 9 กลยุทธ์รอง และ 38 กิจกรรม/โครงการ มีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) การนำกลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงพื้นที่พหุวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ไปใช้ควรประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และการระดมทุนและทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสำรวจความสนใจของนักเรียนและชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะอาชีพ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 3) ควรส่งเสริมให้ครูออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในกลุ่มสาระควบคู่ไปกับพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างความคิดตระหนักและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการส่วนร่วมเพื่อพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานนักเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกกานต์ เทวาพิทักษ์. (2561). การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของมหาวิทยาลัยในกำกับของ
รัฐ. วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 7(13), 88-108.
- กรมวิชาการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร:
กรมวิชาการ.
- กิ่งแก้ว อารีรักษ์ และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย.
กรุงเทพมหานคร: อัลฟา มิเลินเนียม.
- จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และคณะ. (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการประสาน
งานวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ณัฐหทัย ชันนอก. (2559). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา) สู่ความเป็นเลิศ. ใน

- สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- ดำริ บุญชู. (2548). การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ, 8(1), 27-31.
- นันทรัตน์ เจริญกุล. (2564). การบริหารนโยบายและกลยุทธ์การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2562). การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยที่ 7 ใน นโยบาย การวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยที่ 6-10. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พิณสุดา สิริธังศรี. (2559). รายงานผลการดำเนินโครงการการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่าย การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- มนต์นภัส มโนการณ. (2561). การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 1-15.
- โรงเรียนบ้านคลองขุด. (2562). รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562. สตูล: โรงเรียนบ้านคลองขุด.
- วินัย หริมเทศ และคณะ. (2563). กลยุทธ์การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มนุษยสังคมสาร (มสส.). มนุษย สังคมสาร (มสส.), 19(1), 117-136.
- ศักดิ์ชัย เพชรแกมทอง และคณะ. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(4), 55-67.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และ การใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริหารโครงการหนึ่ง อำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2554). แหล่งเรียนรู้ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการติดตามความก้าวหน้าในการจัดการ แหล่งเรียนรู้ ปี 2549-2550. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด.

- _____. (2562). ประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้: การเผยแพร่และการนำมาตรฐานแหล่งเรียนรู้สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- _____. (2563). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคประชาสังคม/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2559). จากแนวความคิดจัดการศึกษาเชิงพื้นที่สู่การสนับสนุนการขับเคลื่อน กศจ. จดหมายข่าวถึงเพื่อนสมาชิก, 215(3), 1-2.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213-235.